तलत मेहमूद - भाग ५

तलतची काही चित्रपटाबाहेरील गाणी :

Song	Music	Words
Aa gayeen phirse baharen	Khayyam	Khawar Zaman
Aasman par koi umeend ka taara	CK Chauhan	Zafar Gorakhpuri
Aankh padti hai kahin	Khayyam	Tishna
Iltija-e-deed bhi mane nahin	CK Chauhan	Akhtar Azeem

Song	Music	Words
Us bazm mein mujhe nahin banti	Khayyam	Ghalib
Aye andaleeb-e-zaar	Girin Chakravarty	Raj Meeruti
Kya bataoon ki mujhe	Yunus Malik	Anjum Lucknowi
Koi arzoo nahin hai	Taj Ahmed	Shakeel
Kaun kehta hai tujhe maine	Khayyam	JN Akhtar
Gale lagake jo sunte the	Yunus Malik	Shamim Jaipuri
Chupke se kabhi jab yaad meri	Khayyam	Madhukar Rajasthani
Chup-chaap akele chhup chhupke	V Balsara	Sajjan
Zindagi ki udaas rahon mein	CK Chauhan	Shamim Shahbadi
Zindagi ki raat mein shama	CK Chauhan	Shamim Shahbadi
Jise paaya woh saaz-e-zindagi ka	CK Chauhan	Zafar Gorakhpuri
Thehro zara ek pal	Yunus Malik	Madhukar Rajasthani
Tasweer teri dil mera	Kamal Dasgupta	Faiyyaz Hashmi
Taron ka sunehra sapna ho	Sham Sharma	Prem Warbatni
Tumne yeh kya sitam kiya	Talat	Shakeel
Falak ki gode sitaron se	CK Chauhan	Raaz Ilahabadi
Phool ki ankh mein ansoo hai	Sham Sharma	Prem Warbatni
Be-kaif dil hai aur jiye ja raha	Iqbal	Jigar Muradabadi
Main nahin jiske muqaddar mein	CK Chauhan	Shamim Shahbadi
Mujhe kuchh khabar bhi na	CK Chauhan	Raaz Ilahabadi
Mera pyar mujhe lauta do	V Balsara	Sajjan
Raat dhal jayegi	Yunus Malik	Khawar Zaman
Ro ro beeta jeevan saara	Khayyam	Khawar Zaman
Roshni lene chale the	Yunus Malik	Shamim Jaipuri
Vida ki bela tumne kaha tha	Talat	Madhukar Rajasthani
Hothon se gulfishan hai woh	Talat	Faiyyaz Hashmi
Gham-e zindagi ka ya rab	Chitra Roy	T. A. Meenai
Aaj kisine baaton-baaton	Nasir Kadri	'Tabaan'
Kuchh aur poochiye	Yunus Malik	Taskeen Quereshi
Kaun kehta hai tujhe	Khayyam	J. N. Akhtar
Kho ke mehfil mein teri	Talat	Shakeel

तलतने हे जग सोडण्यापूर्वीची मुलाखत -

ह्या पुस्तकाचे काम सुरु केल्यानंतर लगेचच मी एकदा तलतला घरी जाऊन भेटलो होतो. तलत आता सत्तरीचा झाला होता आणि त्याच्या ह्या मुलाखतीच्या थोड्या अगोदरपासूनच तो आजारी होता.

मुंबईतील वांद्रे उपनगरातील एका निवांत स्थळी समुद्रालगतच्या सुंदर 'पेंटहाऊस' मध्ये तलत मेहमूदचे निवासस्थान होते. ह्या डबल अपार्टमेंट मध्ये तो, त्याची पत्नी नसरीन, मुलगा खलिद आणि सून रीना यांच्यासोबत रहात होता. त्याच्या गच्चीवर सुरेख रोपांनी भरलेल्या अनेक कुंड्या होत्या आणि समोर समुद्राचा सुंदर देखावा दिसत होता. एखाद्या प्रसन्न दिवशी समुद्राच्या लाटा गुजगोष्टी करीत लहरत असतानांच्या संध्याकाळी सूर्यास्त आणखीनच मनोहर वाटतो. त्यामुळे मन अधिकच उत्साही वाटते. आजच्या मुलाखतीच्या दिवशी असेच वातावरण होते.

तलतच्या सुरेल गाण्यांमुळे अशीच एक प्रकारची धुंदी चढत असे. सध्याच्या हिणकस आणि कर्कश संगीताचा त्यात लवलेशही सापडणार नाही. जेंव्हा तलत लोकप्रियतेच्या लाटेवर होता तेंव्हा भारताच्या उपखंडातील सर्व रसिकांना त्याचा आवाज आपल्या हृदयांत साठवलेला आहे असे वाटे. तो आवाज जणू देवाचाच साक्षत्कार आहे असे त्यांचे मत होते.

परंतु आता मात्र अशा गुणी गायकाच्या समोर आज मी कांहीसा गोंधळून गेलो आहे. त्याच्या बहराच्या काळात त्याचे संगीत आणि त्याचा आवाज अत्युच्च्य शिखरावर होते. परंतु आज मात्र त्याचे गाणे सोडाच पण त्याचे बोलणेही दुरापास्तच झाले आहे. त्याच्या बोलण्यातील दोष खूपच वाढला आहे. काय दैवदुर्विलास आहे पहा - देवाने त्याला असामान्य आवाजाची देणगी दिली आणि त्यानंतर त्याने आम्हां रसिकांना मुक्तकंठाने धुंद करून सोडले. तो त्याचा मखमली आवाज आता त्याला साथ देत नाहीय. अर्थात तो आमच्याशी थोडं इकडचं तिकडचं बोलण्याचा प्रयत्न करीत होता पण ते काही खरं नव्हते. मनाने मात्र तो खंबीर होता. मला अशा वेळी दोन दिग्गज कलाकारांची आठवण झाली. बेटोव्हन जो शेवटी बहिरा झाला होता तर जॉन मिल्टनला डोळ्यांनी दिसत नव्हतं. असो. आतां मुलाखतीकडे वळूया.

मी/आम्ही गेलो तेंव्हा घरातील चारही जण आमच्या सोबत गप्पांना येऊन बसले. गोष्टी विविध विषयांवर चालू होत्या. आपले पती राजिंदर राणा यांच्या सोबत परदेशी असलेली त्यांची मुलगी सबिना, तलतचे पुण्यातील कांही चाहते -(वीस वर्षापूर्वी कांही दुर्मिळ गाण्यासंबंधात तलत त्यांच्याविषयी माझ्याकडे बोलला होता), त्याच्या कुटुंबाची ख्याली खुशाली, त्याचा पुत्र खालिद याच्या

गायकीबद्दल (त्याने आतापर्यंत ८ एल्.पी. प्रसिद्ध केल्या आहेत) अशा बऱ्याच गप्पा झाल्या. तलत कधी होकारार्थी तर कधी नकारार्थी मान हलवून बहुदा लक्षपूर्वक ऐकण्याचेच काम करीत होता. कधीतरी एखाद दुसरा शब्दही देत होता. परंतु त्याला जास्त ताण देणे योग्य न वाटल्याने संभाषण आटोपते घेतले.

आम्ही बोलत असतांना गच्चीवर आलेल्या कावळ्याला बघून तलत 'क्रो' असे म्हणाला. मी गमतीने उगाचच म्हणालो, "सर, हा कावळा तुम्हाला संगीताची जण असलेला वाटतो कां?" मला वाटतं माझा हा प्रश्न खुळचट वाटला असावा. त्यामुळे नुसतेच हसून मी कुठल्या गाडीतून त्यांच्या घरी आलोय याची त्याने चौकशी केली. मी म्हटले 'मारुती' आणि त्याने मान डोलावली. खलिद म्हणाला, त्याने तुम्हांला गाडीबद्दल विचारले याचे कारण म्हणजे त्याला गाड्यांचे फार वेड आहे. त्याच्याकडे प्रथम ऑस्टिन नंतर मॉरिस नंतर अँबॅसॅडर अशा गाड्या होत्या.

(क्रमश:)

- माणेक प्रेमचंद

('Yesterday's Melodies Today's Memories' या पुस्तकातून.)

NOTE: Among the many things India can be proud about is the wonderful music that was made in the Hindi cinema of yesteryear. Songs that touched (and still touch) the hearts of many millions of people who understand Hindustani. No matter where we were, inside or outside the country, and whether we were old or young, rich or poor, fat or thin, there were songs that kept us enjoying them. Or making life more bearable, at the least. “Yesterday's Melodies Today's Memories” is a biographical salute to all the main singers, composers, and songwriters who put out these melodies, from the start in 1931, till about 1970.

Manek Premchand's second book was “Musical Moments From Hindi Films”, which celebrated 75 years of sound (and music) in Hindi Films. The author next wrote another music book called “Romancing The Song”, which traces the history and changing face of lyrics in Hindi Cinema, right from 1931 till now.

After that, he wrote a third of the biography of the santoor maestro Pandit Shiv Kumar Sharma, outlining in some details the great musician’s role in Hindi cinema, both as an instrumentalist and a composer.

His latest book “Talat Mahmood, The Velvet Voice” was released in May 2015. To buy his books, or otherwise write to the author, his email address is manekpremchand@gmail.com